

IZ GERONTOLOŠKE LITERATURE

Vir: <https://centreforcure.ac.uk/commentary/2023/06/social-care-as-an-ecosystem/>

KAJ POMENI OBRAVNAVATI SOCIALNO VARSTVO KOT EKOSISTEM?

Emily Burn in Catherine Needham

Avtorici prispevka, objavljenega v britanskem raziskovalnem centru za oskrbo, opisujeta socialno varstvo kot ekosistem, ki ga poznamo v ekologiji. V zdravem ekosistemu vsi deli sistema medsebojno delujejo trajnostno in soodvisno; zelo hitro pa se ekosistem poruši, če med posameznimi deli ni uravnoveženosti, manj pozitivne soodvisnosti pa lahko vpliva na delovanje celotnega ekosistema.

Avtorici navajata, da ima socialno varstvo enake značilnosti kot ekosistem v naravi:

- a) Nihče ne nadzoruje celotnega sistema ali ga oblikuje tako, da bi zagotovil ravnovesje. Ravnovesje izhaja iz pozitivnih soodvisnosti med različnimi elementi.
- b) Živali in mikroorganizmi nimajo sposobnosti namerne pomoči in imajo lahko zelo nasprotujoče si načrte (plenilci in plen), vendar njihova interakcija skupaj dobro vpliva na ekosistem.
- c) Pretekli dogodki in vedenje oblikujejo to, kar se dogaja zdaj (npr. razpoložljivost hrane).

- d) Degradacijo je težko opaziti, dokler ne napreduje, vzrokov zanjo pa morda še dolgo ni enostavno razumeti.

Izraz iz ekologije nam lahko pomaga razumeti kompleksnost in soodvisnost vseh organizacij in ljudi v socialnem varstvu, pa tudi kateri dejavniki pomagajo celotnemu sistemu dobro delovati. Socialno varstvo namreč vključuje množico ljudi, organizacij in virov za njegovo načrtovanje in izvajanje: od uporabnikov storitev, zaposlenih v socialnem varstvu, organizacij in lokalnih organov. Socialno varstvo je tudi tesno povezano s številnimi drugimi sistemi, kot je na primer zdravstveno varstvo in stanovanjska politika.

Ekosistemski pogled na socialno varstvo je lahko pomemben pri izvajanju in oblikovanju politik socialnega varstva. Sistem socialnega varstva po mnenju avtorjev namreč ni ustvarjen z namernimi prizadevanji, temveč enostavno **obstaja**, kar pa tudi pomeni, da kot družba nikoli nismo na začetku oblikovanja socialnega varstva, saj nanj vpliva prehojena pot iz preteklosti. Takšen primer je tudi pandemija covida-19, njen vpliv bo morda trajal še dolgo časa, preden bo jasno razumljen.

Drugi ekosistemski vidik pa je univerzalnost oskrbe v človeških skupnostih. Kljub temu, da se v posameznih državah in skupnostih oblikujejo različne politike in načini izvajanja, socialno varstvo sega preko teh določil, saj je oskrba med ljudmi vedno obstajala. Zato je pomembno, da odločevalci previdno posegajo v

obstoječi »ekosistem« socialnega varstva in oskrbe.

Za dobro delujoč »ekosistem« socialnega varstva avtorici poudarjata tri vidike.

Prvi vidik so elementi dobro delujočega sistema kot so pravočasne in dostopne informacije, poštena merila za upravičenost, ustrezni načrti oskrbe in podpore, ustrezna podpora za družinske oskrbovalce, ustrezno financiranje ponudnikov in zaposlenih, naložba v trajnost, usklajeno zdravstveno in socialno varstvo ipd. Ti elementi odgovarjajo skupnemu interesu, da vsi želimo živeti v kraju, ki ga imenujemo dom, z ljudmi in stvarmi, ki jih imamo radi, v skupnostih, kjer skrbimo drug za drugega in počnemo stvari, ki so nam pomembne.

Drugi vidik dobro delujočega ekosistema je prepoznavanje različnih ravni obravnave; od mikro ravni, ki zajema ljudi, ki dostopajo do storitev, srednje ravni na lokalni in regionalni ravni, kamor spadajo lokalne organizacije in ponudniki storitev, ter makro – nacionalne ravni, ki vključuje politiko vlade.

Zadnji in najpomembnejši vidik pa poudarja dajanje prednosti zaupanju in medsebojnemu odnosu ter prepoznavanje soodvisnosti. Avtorici kot primer izpostavljata **zavezniške sporazume** namesto tradicionalnih razpisnih postopkov med ponudniki storitev in lokalno upravo. Zavezniški sporazum je zaveza skupine ponudnikov neke storitve, da bodo te storitve v danem okolju dejansko zagotavljale. Pri tem ne gre samo za to, da odločevalci na eni izmed ravni skupaj

vzpostavijo neko storitev, temveč gre predvsem za medsebojni odnos, ki so ga vzpostavili med samim procesom.

Socialno varstvo kot ekosistem odpira nova področja raziskovanja in vprašanja o ustreznih pokazateljih dobro delujočega ekosistema, ovirah za uresničevanje na različnih ravneh ter načinih kako učiti in širiti soodvisno sodelovanje med različnimi deležniki v okviru sistema.

Katja Bhatnagar

Wiegelman, Henrik in drugi (2021). Sociodemographic aspects and health-care related outcomes: a latent class analysis of informal dementia care dyads. BMC Health Services Research, 2: 727.

SOCIODEMOGRAFSKI VIDIKI IN Z ZDRAVJEM POVEZANI IZIDI OSKRBOVANJA – LATENTNA ANALIZA RAZREDOV NEFORMALNIH OSKRBOVALNIH DVOJIC (OSEB Z DEMENCO IN NJIHOVIH OSKRBOVALCEV)

Članek predstavlja inovativen pristop k proučevanju razlik med oskrbovalnimi diadami, to je dvojic, ki jih sestavljajo osebe z demenco in njihovi neformalni oskrbovalci. Namen raziskave je bil identificirati razrede oskrbovalnih dvojic glede na sociodemografske, z oskrbo povezane in za demenco specifične karakteristike ter primerjati te različne razrede glede na z zdravstveno oskrbo povezani izidi. Proučevanje vzajemnega odnosa med osebo z demenco in neformalnim oskrbovalcem je pomembno zaradi medsebojnega vpliva, ki ga imata drug